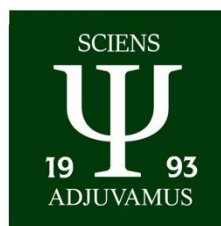

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Психологія

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ”
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

КАФЕДРА
ЗАГАЛЬНОЇ, ВІКОВОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ М.А. СКОКА

Освітній ступінь	Бакалавр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма	032 Історія та археологія
Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	1 рік, 1 семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Нормативний
Дні занять	Згідно з основним та тимчасовим розкладом
Мова викладання	Українська
Консультації	вівторок, 12.00, каб. 307
Викладач	кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та соціальної психології Панченко Вікторія Олександрівна vikapan@ukr.net +380975033505
Контакти	

ОПИС КУРСУ

Ефективність професійної підготовки майбутніх педагогів у сучасних умовах потребує високого рівня психологічної компетентності, що і зумовлює необхідність вивчення дисципліни «Психологія».

Предмет навчальної дисципліни – явища психічного життя людини; механізми формування та функціонування психіки; розвиток і формування особистості в процесі міжособистісної взаємодії; вікові особливості психічного розвитку особистості.

Мета курсу: забезпечити студентів знаннями з загальної та вікової психології на основі вивчення основних концепцій та фактів про функціонування і розвиток психіки.

Завдання курсу:

- формування уявлення про психічну активність як засіб відображення та перетворення навколишнього світу; аналіз закономірностей функціонування психіки;
- ознайомлення з структурними компонентами психіки та їх взаємозв'язками;
- набуття студентами навичок пояснення і використання в практичній діяльності вікових особливостей перебігу психічних процесів, функціонування психічних станів та прояву психічних властивостей.

ЗМІСТ КУРСУ

Тема	Аудиторних годин	
	Денне відділення	Заочне відділення
Змістовний модуль 1. Вступ до психології		
Тема 1. Предмет психології, її завдання та наукові принципи	1	1
Тема 2. Виникнення та розвиток психіки	0	0
Тема 3. Історія розвитку знань про психічне.	0	0
Разом по першому змістовному модулю	1	1
Змістовний модуль 2. Групи психічних явищ: психічні процеси, стани та властивості.		
Тема 4. Відчуття	1	0
Тема 5. Сприймання	1	0
Тема 6. Пам'ять	1	1

Тема 7. Мислення і мовлення	2	0
Тема 8. Уява і творче мислення	2	0
Тема 9. Увага	2	0
Тема 10. Емоції та почуття	2	0
Тема 11. Воля	2	0
Тема 12. Темперамент	1	0
Тема 13. Характер	1	0
Тема 14. Здібності	2	0
Тема 15. Психологічний аналіз діяльності	2	1
Тема 16. Психологічна характеристика особистості	2	0
Разом по другому модулю	21	2
Змістовий модуль 3. Вступ до вікової психології.		
Тема 17. Вікова психологія як наука	0	0
Тема 18. Рушійні сили, фактори та закономірності розвитку психіки людини	2	2
Тема 19. Стадіальність психічного розвитку	2	1
Разом по третьому модулю	4	3
Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини на різних етапах онтогенезу		
Тема 20. Пренатальний період.	0	0
Тема 21. Новонародженість і психічний розвиток в період немовляти	1	0
Тема 22. Психічний розвиток у ранньому віці.	1	1
Тема 23. Психічний розвиток у дошкільному дитинстві	2	1
Тема 24. Психічний розвиток молодшого школяра	2	0
Тема 25. Психічний розвиток в підлітковому віці	2	0
Тема 26. Психічний розвиток в період юності	2	0
Тема 27. Дорослість як етап онтогенезу	2	0
Тема 28. Психологія старіння (геронтопсихологія)	0	0
Разом по четвертому модулю	12	2
Усього годин	38	8

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 8. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ (ЗАЛІК)

1. Поняття про психіку та основні форми її прояву. Свідомість як вищий рівень прояву психіки. Роль праці в розвитку свідомості.
2. Поняття про діяльність та активність. Види та структура діяльності. Інтеріоризація і екстеріоризація.
3. Поняття провідної діяльності та її види. Ознаки провідної діяльності
4. Поняття індивід, індивідуальність, особистість. Структура особистості.
5. Поняття про вміння та навички. Етапи їх формування. Поняття про перенесення та інтерференцію навичок. Роль навичок в діяльності людини.
6. Мова й мовлення. Їх функції. Різновиди мовлення.
7. Спілкування як вид діяльності та його функції. Засоби спілкування.
8. Характеристика відчуттів. Їх види.
9. Властивості та загальні закономірності відчуттів. Поняття про пороги відчуттів.
10. Поняття про сприймання. Його види та властивості.
11. Увага. Її характеристика та види.
12. Поняття про увагу. Її зв'язок з іншими пізнавальними процесами. Властивості уваги.
13. Поняття про уяву. Різновиди уяви.
14. Форми прояву уяви (мрії, фантазії, сновидіння, галюцинації, марення тощо)
15. Роль уяви у житті людини. Процеси уяви.
16. Поняття про волю. Її функції та основні фази вольової дії.
17. Основні якості волі. Види вольової слабкості.
18. Пам'ять: поняття та види (за змістом матеріалу, характером мети діяльності, часу зберігання).
19. Процеси пам'яті та їх види.
20. Закономірності пам'яті. Їх характеристика.
21. Поняття про мислення. Його різновиди (за формою; характером завдань, які потребують розв'язання; мірою розгорнення; мірою новизни та оригінальності).
22. Характеристика мисленневих операцій.
23. Відмінність мислення від інших пізнавальних процесів. Процеси мислення (судження, міркування, умовивід).
24. Поняття та характеристики творчого мислення.
25. Поняття про емоції. Їх функції. Види емоційних станів.
26. Емоції та почуття: відмінність понять.
27. Види фундаментальних емоцій та їх характеристика.
28. Види набутих емоцій та їх характеристика.
29. Якісні характеристики емоцій.
30. Поняття про здібності. Фізіологічна основа здібностей та рівні їх розвитку.
31. Структура здібностей та фактори, що зумовлюють їх розвиток.
32. Характер: поняття, структура, сфери прояву.
33. Співвідношення характеру і темпераменту.
34. Фізіологічна основа та загальна характеристика темпераменту. Типи темпераменту.
35. Поняття про темперамент. Властивості темпераменту.
36. Поняття про особистість. Основні форми спрямованості особистості.
37. Самосвідомість та її місце в структурі особистості. Компоненти самосвідомості.
38. Об'єкт, предмет та завдання вікової психології. Поняття віку у віковій психології. Види віку.

39. Рушійні сили психічного розвитку людини.
40. Основні фактори розвитку психіки.
41. Закономірності психічного розвитку (за Л.С.Виготським).
42. Культурно-історична концепція Л.С. Виготського. Поняття соціальної ситуації розвитку, провідної діяльності, новоутворення. Стабільні і критичні періоди розвитку. Стадіальність психічного розвитку в теорії Л.С.Виготського.
43. Особливості новонародженості як критичного періоду. Показники закінчення періоду новонародженості.
44. Моторний та пізнавальний розвиток в немовлячому віці.
45. Соціальна ситуація розвитку й особливості спілкування немовлячого віку.
46. Соціальна ситуація розвитку й особливості спілкування у ранньому дитинстві.
47. Характеристика провідної діяльності раннього віку.
48. Когнітивний та мовленнєвий розвиток в ранньому дитинстві.
49. Розвиток самосвідомості в ранньому дитинстві. Криза трьох років: її характеристика та основні симптоми.
50. Характеристика провідної діяльності дошкільного віку.
51. Когнітивний розвиток та розвиток мовлення у дошкільному віці.
52. Розвиток особистості дошкільника. Види мотивів поведінки. Характеристика супідрядності мотивів як центрального новоутворення дошкільного віку.
53. Розвиток самосвідомості дошкільника.
54. Соціальна ситуація розвитку у дошкільному віці.
55. Криза 6-7 років: причини появи, симптоматика, особливості перебігу.
56. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці: особливості спілкування з дорослими і однолітками.
57. Становлення мотивації до навчання у молодшому шкільному віці. Види мотивів учіння.
58. Характеристика провідної діяльності у молодшому шкільному віці. Структура навчальної діяльності.
59. Когнітивний розвиток та розвиток мовлення молодшого школяра.
60. Особливості розвитку самосвідомості в молодшому шкільному віці.
61. Розвиток пізнавальної сфери у підлітковому віці.
62. Соціальна ситуація розвитку в підлітковому віці. Спілкування з однолітками та дорослими.
63. Особливості розвитку самосвідомості в підлітковому віці.
64. Соціальна ситуація розвитку в старшому шкільному віці.
65. Особливості розвитку самосвідомості та самооцінки в ранньому юнацькому віці.
66. Навчальна діяльність та розумовий розвиток ранньої юності.
67. Криза 17 років. Характеристика новоутворення юнацького віку.
68. Характеристика соціальної ситуації розвитку в період дорослості.
69. Провідна діяльність дорослої людини. Пізнавальний розвиток в період дорослості.
70. Кризи віку дорослості.
71. Проблема старіння і старості Ставлення старої людини до старості як психологічна проблема. Соціальна ситуація розвитку в період старості.
72. Психологічні зміни в особистості старої людини: зміни в пізнавальних процесах, рухах, потребах, мотивації, емоційно-вольовій сфері.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Загальна психологія

Базові:

1. Гамезо М., Домашенко И. Атлас по психологии. – М., 2004. -240с.

2. Іліна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях.- Видавництво «Університетська книга».-2018.-239 с.
3. Іліна Н.М., Мисеик С.О. Загальна психологія : теорія та практикум.- Видавництво «Університетська книга».-2017.-352 с.
4. Загальна психологія за ред. Максименка С.Д.. – Вінниця: Нова книга, 2004.
5. Маклаков А.Г. Общая психология - СПб, 2001. - 592с.
6. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія– К., 2001.
7. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. – К., 1998.
8. Немов Р.С. Психология : В 2-х кн. – Кн. 1. Общие основы психологии. – М., 1994
9. Психологія: Підручник для ВУЗів / Ред. Ю.Л. Трофімов. – К., 2000
10. Савчин М. Загальна психологія - ВЦ «Академія». - 2020. – 344 с.
11. Щербатых Ю.В. Общая психология. - СПб: Питер, 2008.

Додаткові:

1. Бехтерев Н.П. Нейрофизиологические аспекты психической деятельности человека. — 2-е изд., перераб. и доп. — Л.: Медицина, 1991. — 128с.
2. Бодалев А.А. Психология о личности. – М., 1988
3. Веккер Л.М. Психические процессы: В 3 т. – Т. 3. – Л., 1981. – С. 271-285.
4. Величковский Б.М. Современная когнитивная психология. – М., 1982. – С. 151-183.
5. Выготский Л.С. Собрание сочинений: В 6 т. – М., 1983. – Т. 3.
6. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. – М, 1988
7. Готсдинер А.Л. К проблеме многосторонних способностей // Вопросы психологии. – 1991. – №4. – С. 82-88
8. Громова Е.А. Эмоциональная память и её механизмы. – М., 1980.
9. Левитина С.С. Можно ли управлять вниманием школьника? – М., 1980.
10. Засекіна Л.В., Пастрик Т.В. Основи психології та міжособове спілкування.- Видавництво «Медицина».-2018.-216 с.
11. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии. – М., 1982. Лурия А.Р. Внимание и память. – М., 1975. – С. 4-41
12. Лейтес Н.С. Способности и одаренность в детские годы. – М., 1984.
13. Прохоров А.О. Саморегуляция психических состояний в учебной и педагогической деятельности // Вопросы психологии. – 1991. – № 4
14. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: — СПб,: Питер ком, 1999, — 720с. С. 7-24.
15. Теплов Б.Г. Избранные труды : В 2-х т. – Т. I. – М, 1985. – С. 223–305
16. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. – СПб, 2001.
17. Чуприкова Н. И. Психика и сознание как функция мозга. — М.: Наука, 1985. — 200с.

Вікова психологія

Базові:

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / Ред.. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2007. - 334 с.
2. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (Курс лекцій): Навч. посібник.– К., 2005. – 128 с.
3. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник для студентів вищих навч. закладів. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
4. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. для студ. вузів. – Суми: Університетська книга, 2007. – 330 с.
5. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2009. – 360 с.

6. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія: Навч.посібник. – К.: Центр учбової літ-ри, 2012. – 376 с.
7. Токарева Н.М., Шамне А.В. Основи вікової психології: Навч.-методичний посібник. – Кривий Ріг, 2013. – 283 с.
8. Ушакова І.М. Вікова психологія: Курс лекцій. – Х.: НУЦЗУ, 2016.-123 с.

Додаткові:

1. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. М.: Академ. Проект, 2000. – 184 с.
2. Детская практическая психология: Учебник / Под.ред. Т.Д. Марциновской. – М.: Гардарики, 2005. – 255 с.
3. Кричовська Т.Д. Психологія дошкільного віку: Навч.-методичний посібник. – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. – 61 с.
4. Кулагина И.Ю., Колюцкий В.Н. Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости: Учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений М.: ТЦ Сфера, 2001. – 464 с.
5. Менчинская Н.А. Проблемы обучения, воспитания и психического развития ребенка: Избр.псих.труды / Под ред. Л.И.Божович.– М.– Воронеж, 1998. – 448 с.
6. Мухина В.С. Возрастная психология. Феноменология развития: учеб. для студ.высш.учеб. заведений.– М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – 608 с.
7. Щотка О.П. Вікова психологія. Практикум: навч.-метод. посібник / За наук. ред. О.П. Щотки. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 309 с.

Інформаційний ресурс:

1. <http://nlpcenter.com.ua> - Український Центр НЛП.
2. <http://www.psychologov.net> / - Цікава психологія.
3. <http://www.psychologov.net>- Цікава психологія.
4. <http://psyfactor.org> / - "ПСИ - ФАКТОР" - Центр практичної психології.
5. Журнал «Психологическая наука и образование». – Режим доступу: www.psyedu.ru
6. Психея. Література з психології. – Режим доступу: www.psycheya.ru
7. Книги з психології. – Режим доступу: www.bookup.by.ru
8. Журнал «Мир Психологии». – Режим доступу: www.psychology.net.ru
9. Психология. – Режим доступу: www.psy.net.ru
10. Территория психологии. – Режим доступу: www.terpsy.ru
11. Журнал «Вопросы психологии». – Режим доступу: www.voppsy.ru
12. Максимально о психологии. – Режим доступу: www.psymax.ru
13. Сайт для дитячих психологів. – Режим доступу: www.childpsy.ru
14. Педагогічна бібліотека. – Режим доступу: www.pedlib.ru

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (звіти, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, режим роботи тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (2019 р.; Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwIMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні іспиту), хабарництво.

Політика щодо відвідування. Відвідування лекційних занять є бажаним, але не обов'язковим. Теми пропущених лекційних занять студент опрацьовує самостійно. Відвідування практичних занять та контрольних заходів (контрольна робота, іспит) є

обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, карантинні заходи тощо) навчання та складання іспиту може відбуватися в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

Критерії оцінювання знань студентів: В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладено такі критерії: 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність засадничим основам курсу; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати; 4) вміння творчо мислити, інтерпретувати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт») діяльності

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Види контролю	Кількість	Бали	Заг. кількість балів
Семінарські заняття	8	5	40
Модульні контрольні роботи	2	10	30
Самостійна робота		15	15
Екзамен	1	25	25
Всього			100

Критерії оцінювання знань студентів:

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладено такі критерії: 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність засадничим основам курсу; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати; 4) вміння творчо мислити, інтерпретувати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт») діяльності.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS.

За шкалою ECTS	За національною шкалою	Сума балів за всі види навчальної діяльності
A	«зараховано»	90-100
B	«зараховано»	83-89
C	«зараховано»	75-82
D	«зараховано»	68-74
E	«зараховано»	60-67
FX	«не зараховано» з можливістю повторного складання	35-59
F	«не зараховано» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-34

